

! *Hogyan folytatódik a munkájuk?*

Folyamatos döntéseket kell hoznunk, ezt azonban részben írásban is megtehetjük, ezt is lehetővé tettük a saját magunk számára. Így például az igazgatói pályázatok delegálási rendjéhez nem szükségszerű, hogy mindig összehívjuk a tanácsot. Már az is látszódik, hogy a fenntartók nagyon komolyan veszik a testületünket. Az igazgatói pályázatok esetén nem csak a döntéshez kell a tanács által delegált szakértők véleménye, hanem a pályázat kiírásához is. A színházi területen ezekben a hetekben szinte egymásba érnek ezek a pályázatok... A puding próbája egyébként igazán a költségvetési tervezet lesz. Hiszen a költségvetésre a szakkollégiumok tettek javaslatot a tanács számára, formális és gyakorlati módon, külön mindhárom műfajban, hiszen más és más az elosztás. A zenei terület javaslatai teljes kon-

szenzussal kerültek a tanács elé. Itt az első kategóriás zenekarok és énekkarak finanszírozási rendjéről van szó. A tanács megismerve ezt az elképzelést, egyhangúan támogatta, sőt elismerően szolt róla. Nagyon örültünk, hogy ez így alakult. A színházi területen azonban jóval több volt a vita. Ez nem is csoda, hiszen sokkal több szempontot kell figyelembe venni, s a támogatási összeg is körülbelül tízszerese a zenei területének. A színházi elosztásról több fordulón kellett dönteni. Végül a kollégium meggyőző javaslatot tett öt támogató és egy nemleges szavazattal, amelyet az Előadó-művészeti tanács több, mint kétharmados többséggel támogatott. Megjegyzem, hogy a színházi javaslat magába foglalta a táncos terület kérdéseit is. A zenekarok, énekkarak esetében a törvény azt írja elő, hogy meg kell határozni az első kategóriába sorolt énekkarak és zenekarok

keretösszegét, dönteni kell azok százalékos mértékéről, s arról, hogy milyen paraméterek alapján jött ki ez a szám. Nem kell azonban nevesíteni, hogy ez alapján egyes intézmények mennyi pénzt kapnak. Ez ugyanis a kritériumrendszer alapján történik. Ebbe tavalyi és idei adatok egyaránt beleszámítanak. A színházi területen kategóriánként, meghatározva az ún. szorzókat is, az egyes teátrumonként kell meghatározni az adott összegeket. Bízom benne, hogy a parlamenti vita során a képviselők nem találnak az Előadó-művészeti Tanács által kialakított költségvetésben rendszerhibát, s remélem, így nem is fog elindulni a lobbizás az egyes intézményekért. Most végre átlátható, kiszámítható, normatív jellegű rendszer van ebben a törvényben. Persze, ez azzal is jár, hogy kiderül, voltak akik eddig túl sokat, voltak akik pedig túl keveset kaptak... R. Zs.

„Nincs lobogó haj, izzadó homlok”

Ligeti András a karmester- és karvezetőképző tanszék élén

Talán már a fiatal dirigens-hallgatók elmúlt tanév végi vizsgája is jelezte, mennyire sikeres az az új metódus, amelyet Ligeti András a karmesterképzésben kidolgozott. A Kossuth-díjas művész 2009. június 1-jétől vezeti a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (LFZE) karmester- és karvezetőképző tanszékét. Emellett az intézmény növendékekből álló zenekarának a munkáját is irányítja.

! *Mit szolt, amikor megkapta a tanszékvezetői kinevezést?*

Nagyon meglepődtem, mert bár több mint harminc esztendeje tanítok a Zeneakadémián, az utóbbi években csak félállásban oktattam a karmesterképzőn. Januárban azonban a rektor, Batta András hosszan elbeszélgetett velem a karmesterképző minőségéről és jövőjéről. Egyetértettünk abban, hogy szükség lenne reformokra. Az eszmecsere végén azt mondta, úgy érzi, rengeteg bennem az energia, és megkérdezte, meg tudnék-e barátkozni a tanszékvezetéssel. Május legvégén pedig közölte, hogy június 1-jétől én leszek a tanszékvezető... Ami számomra egyébként igazán csábítóvá tette a megbízatást, az az volt, hogy a rektor a Zeneakadémia zenekarát is rám bízta. Ez az együttes mindig, mindennél jobban vonzott. Bár be kell vallanom azt is, hogy mindez együtt túl nagy falat...

! *Korábban is dolgozott a zeneakadémiai zenekarral, majdnem tíz esztendőn keresztül...*

Igen, most azonban másfajta munkát kell végezni. Állandó szakmai kontrollra van szükség, s arra, hogy ne csak kampányszerűen, akkor tartsunk zenekari gyakorlatokat, amikor egy-egy vendégdirigens érkezik az

együtteshez, hanem rendszeresen, hetente két alkalommal. Batta András kifejezett óhaja volt, hogy az együttes élén Mahler-, Richard Strauss-műveket dirigáljak, és valóban érzékelhetővé váljon, hogy a szakmai munka során honnan indultunk, hová jutottunk el.

! *Nem olyan egyszerű viszont egy olyan együttesrel dolgozni, amelynek a tagjai folytonosan cserélődnek...*

Azért így is magas színvonalú munkát lehet nyújtani, s ezzel a generációval nekem mindig sikerült megtalálnom a megfelelő hangot.

! *Olyannyira, hogy sokakat közülük ösztöndíjjal az együttesébe hívott, s amíg a Matáv Zenekar vezetője volt, a társulat jelentős részét a volt növendékei tették ki...*

Most is bízom abban, hogy olyan munkát tudunk majd ezzel az együttesrel folytatni, ami a zenész szakmát is meggyőzi arról, hogy ezek a fiatalok kiváló muzsikuskok, érdemes őket kíségetőnek hívni. Így pedig a növendékeknek lehetőségük lesz rá, hogy bedolgozzák magukat a zenekarokba. Ma nemcsak a diploma megszerzésében kell nekik segíteni, hanem abban is,

hogy a frissen végzett hallgatók munkát találjanak.

■ *Külföldön több olyan iskola is akad, ahol már külön szakon oktatják a zenekari zenészeket...*

A rektorral folytatott, hosszabb beszélgetés során arról is szót ejtettünk, hogy be kell látnunk, a szólistakARRIER keveseknek adatik meg, s a zeneakadémisták 90 százaléka arra aspirálhat, hogy bekerül egy zenekarba... Viszont éppen emiatt tényleg lényeges, hogy ezeket a tehetséges muzsikusokat valóban hozzásegítsük ahhoz, hogy az együttesekben is jól megállják a helyüket.

■ *Jelenlegi pozíciójában mit tud tenni a zenekari zenészképzésért?*

Remélem, hogy nagyon sokat. Miután ezt a tanszéket és a zeneakadémiai együttest vezetem, így nyilvánvaló, hogy a növendékeimet is bevonom a zenekari munkába. Ők dolgozhatnak zenekarral, s ha azt a különleges vonóskurzust, amit kitaláltam, tudom folytatni, akkor már ezzel is feloldok rengeteg ellentmondást. Így a dirigensek valamennyire érteni fognak a vonós hangszerrekhez. Úgy hívom a zenekari gyakorlatot, hogy zenekari képzés, hiszen a közös muzsikálás során a hallgatók egymástól is tanulhatnak.

■ *Hogyan látja az itthoni zeneéletet?*

Én ezekből a dolgokból szándékosan kimaradtam, miután távoztam a Telekom, a volt MATÁV Zenekar éléről. Nem sértődöttségből, hiszen tényleg azt éreztem az ott töltött tíz esztendő követően, hogy már nem tudok többet adni az együttesnek. Persze, egy évtized után rossz élmény minden elválás, de olyan tehertől szabadultam meg, amelylyel már nem akartam megbirkózni. Csökkentenem kellett volna a létszámot, és végrehajtani olyan kellemetlen dolgokat, amelyeknek a zenekarépítéshez nincs köze... A közösen töltött évtized alatt magas szintre jutottunk a zenekarral, kellemes és szép emlék a búcsúzó spanyol turnénk, de be kell valljam, mindez már távolinak tűnik a számomra. Nincs hiányérzetem, nem nosztalgiazom. Valóban tiszta szívemből kívánom, hogy az együttes járjon sikerrel egy más utat. Azóta pedig szándékosan távol tartom magam a hazai zenei élettől. Amikor ugyanis vezetői funkciót láttam el, folyton kirúgás, meghallgatás, átalakítás szakadt a nyakamba. Nagy megkönnyebbülés, hogy ezekkel a dolgokkal végre már nem kell foglalkoznom! Engem egyébként is nagyon megráznak a rossz hírek. Ha találkozom

egy zenésszel, aki ilyen eseményekről mesél, roppant kellemetlenül érzem magam, mert sajnálni nem akarom, segíteni nem tudok, s beleszólni sincs jogom a dologba... Így most élvezem a kívülálló szerepét. Mivel fatalista vagyok, hiszek a sorszerűségben.

■ *Térjünk vissza a tanításhoz. Miben különleges az a módszer, amelyet kidolgozott?*

Az utóbbi két évben átalakult az életem. Ebben nagy szerepet játszott, hogy húsz év után újra elővettem a hegedűmet. Ekkor jöttem rá, hogy korábban mennyire hiányzott a hangszer. Elkezdtem újra gyakorolni. Az első néhány héten borzalmasan szólt az instrumentum, de sokat segített, hogy gyakorlónaplót írtam a hegedülés manuális részéről. Bizonyos idő után ismét szalonképes lett önmagam előtt is a játékom. Egyébként Lorin Maazelnek is volt olyan időszaka, amikor két évre abbahagyta a dirigálást, semmilyen felkérést nem vállalt, és elkezdett gyakorolni a hegedűjén...

Aztán a karmesterképzőben felvetette az egyik növendék, hogy jó lenne, ha néhány dolgot megmutatnék hegedűn. A tanítványaim főleg zongoristák, s bár oboista, ütőhangszeres is akad közöttük, vonós azonban egyetlenegy sincs. Belementem a játékba, s a növendékeknek otthon el kellett készíteniük az Eroica szimfónia lassú tételének teljes vonásrendjét. Aztán leültünk, mindenki elővezette a saját elképzeléseit, én pedig meg is mutattam, hogy az hogyan is szól valójában... Rettenetes dolgok hangzottak fel. Azért is tartom mindezt nagyon fontosnak, hiszen az együttes 70%-a vonós. Szükség van arra, hogy a karmester tisztában legyen azzal, mit, hányféleképpen lehet játszani, hogyan kell a kéréseket megfelelő módon előadni, úgy, hogy a zenekar is megértse. Van valami téves elképzelés a vezénylésről, sokan valami varázslatos, misztikus dolognak gondolják, pedig nem az... Nálam nincs lobogó haj, izzadó homlok és nagy művészkedés, hanem csak precíz és alapos műhelymunka. Amikor Claudio Abbadóval dolgozhattam együtt, akkor is csak erről volt szó, semmi másról. A maestro nem arról beszélt, hogy a műben itt kék az ég, süt a Nap. Arra hívta fel a zenekar figyelmét, hogy tessék az adott részletet egy húrton játszani... Egyébként azt tapasztalom, hogy mindaz, amit a növendékek a vonós hangszerekről megtanultak, visszahat a dirigálásukra. Már érzik, úgy kell vezényelniük, hogy a mozdulataikra lehessen muzsikálni.

■ *A darabokat is a megszokottól eltérő módon sajátítják el...*

Sok mindent kitaláltam, ami úgy tűnik, hogy bevált. Van öt évfolyam, s mi mindannyian együtt dolgozunk. Bartók Táncsvitjével kezdődött mindez, a darabot mindenkinek meg kellett tanulnia. A formai, összhangzattani, karmesteri koncepciót is önállóan kellett kidolgozniuk. Leültünk mindenféle hangszer nélkül és egyeztetünk. Az volt a korábbi tapasztalatom, hogy a fiatalok egyszerűen nem tudnak tanulni. Pedig ha az ember bizonyos módszerrel tanul, akkor a folyamat végére partitúra nélkül is tudja a darabot. Ezt a tudást azonban alaposan fel kell építeni. Elkezdtük analizálni a Táncsvitét, s aztán a BM Duna Szimfonikus Zenekarral adták elő a művet. Hihetetlen élmény volt, ugyanúgy dolgoztak mindannyian, függetlenül attól, hogy ki hányadikos. A munka sokkal koncentráltabbá vált. Nagyon élvezem a tanítást, s az eredményessége is jóval látványosabb lett. Meg kell reformálni a karmesterképző működését, de úgy vélem, már elindultunk ezen az úton. Az órák anyagába pedig sokmindent be lehet csempészni, például operát is. Nagyon lényeges emellett a kommunikáció megtanítása. Az együttesrel való megfelelő kapcsolat megteremtése ugyanis a legnehezebb. A fiatal karmester odaáll a zenekar elé, és vagy meg sem mer mukkanni, vagy kinyírtan nagyképűsködik, esetleg álszerűkedik. El kell sajátítani az ehhez szükséges nyelvezetet. Ezért a mostani felvételit is módosítjuk. Kutnyánszky Csabával, a karvezetés irányítójával és Gál Tamással együtt néhány perces előzetes beszélgetésre hívjuk az aspiránsokat. Hiszek ugyanis abban, hogy a karmesterségnél roppant fontos a habitus, a szellemiség.

■ *Milyen feladatok várnak Önre karmesterként?*

Most kicsit kevesebbet utazom, mint az elmúlt időszakban. Sokszor ugyanis irdatlan ámokfutást kellett folytatnom, s előfordult, hogy egyenesen a repülőtérről estem be a koncerterembe... Két ember helyett dolgozni sportteljesítménynek is remek, meg kell azonban teremtenem az egyensúlyt a tanítás és a vezénylést között. A mostani szezonban a nagyváradi zenekarhoz várnak, decemberben Taipeiben, az ottani együttes negyvenedik születésnapjára hangversenyét dirigálok. Emellett Palermóban, Spanyolországban is szerepelek, és előkészítés alatt van egy angliai fellépés is. Úgy érzem, most így teljes az életem...

R. Zs.